

## פרק ה

## אין מציאות בעולם מלבד האמור בתורה!

והלבנון... אדהכא אתי פריסתקא עלי' מרומי, אמר לי': קום, דמית לי' קיסר ואמרי הנהו חשיבי דרומי לאותיבך ברישא...".

והרי הדבר מבהיל: אספסיינוס אמר לו לר' יוחנן בן זכאי שהוא מחוייב מיתה על שהוא קורא לו מלך בזמן שלא מלכא הוא, ובודאי ידע ריב"ז את חומרת הדבר שמי שקורא מלך למי שאינו מלך הרי הוא בן מות, וא"כ בקראו לאספסיינוס בשם מלך הלא זוהי שאלת מות וחיים, ועל מה סמך אפוא ריב"ז לקראו מלך? — על פסוק בתורה! "אי לאו מלכא את — לא מימסרא ירושלים בידך, דכתיב והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך... ואין לבנון אלא בית המקדש...". הרי לנו פסוק מפורש שלא יתכן שתימסר ירושלים אלא רק ביד מלך, וממילא עתיד אספסיינוס להיות מלך, ולכן יכול היה ר' יוחנן בן זכאי לקרוא "מלך" בבטחון גמור שאין הוא מסכן את חייו בזה, וכמו שאמר לו לאספסיינוס: "איברא מלכא את!" וכפירוש רש"י: "מלך אתה עתיד להיות!" כי פסוק בתורה הוא הוא המציאות, והוא לבדו המציאות, ואפס זולתו. ועל מה שכתוב בפסוק יכולים אנו להיות בטוחים בהחלט ללא שיור כלל, אפילו בנדון של מות וחיים, כי זוהי המציאות האמיתית\*..

מה מרגש היה לשמוע מרבנו יחזקאל אברמסקי זצוק"ל, כשהי' מספר בהתעוררות רבה ובחרדת קודש שהס"ק מנובהרדוק רבי יוזל זצוק"ל, אשר למד אצלו בצעירותו, אמר לו פעם: דע לך! במה תוכל לעבור היטב את כל החיים כרצון ה'? — אך ורק ע"י שתדע שאין מציאות בעולם מלבד האמור בתורה. מה שכתוב בתורה — אך ורק זו היא מציאות אמיתית, ואפס זולתה!...

והוסיף רבנו זצוק"ל ואמר: והראה לי הסבא הקדוש מנאוהרדאק זצוק"ל דוגמא נפלאה ליסוד הנורא הזה, מש"ס ערוך (במסכת גיטין דף נ"ו סוף עמוד א'): "כי מטא להתם [כאשר בא רבן יוחנן בן זכאי לפני אספסיינוס, כאשר יצא מחומת ירושלים ע"מ להיפגש אתו] אמר: שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא! אמר לי' [אספסיינוס]: מיחייבת תרי קטלא, חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא, ותו אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי? אמר לי': דקאמרת לאו מלכא אנא — איברא מלכא את [מלך אתה עתיד להיות, רש"י], דאי לאו מלכא את לא מימסרא ירושלים בידך, דכתיב והלבנון באדיר יפול, ואין אדיר אלא מלך דכתיב והי' אדירו ממנו וגו', ואין לבנון אלא בית המקדש, שנאמר ההר הטוב הזה

\* א"ה: הנה הרעיון הנשגב הזה בביאור הגמרא דגיטין דף נ"ו בעובדא דריב"ז, כפי שביארו הסבא דנאוהרדאק זצוק"ל, מבואר באר היטב [בתוספת מרובה על העיקר הכתוב כאן בפנים] בספרו של הסבא זצוק"ל "מדרגת האדם" [ח"ב עמ' פ"ט], והנני להעתיק כאן את הדברים האמורים שם, כי יש הרבה להתבונן בהם, כי מהם תוצאות חיים, כמו שאמר רבנו יחזקאל זצוק"ל, שהסבא מנאוהרדאק זצוק"ל אמר לו, שעם היסוד הזה אפשר לעבור את כל החיים בס"ד.

וזה לשון הספר "מדרגת האדם":

"ואמיתת הכלל הזה נוכל לראות מריב"ז, כי כאשר בא אצלו בעת שעת חירום נורא, אשר עמדו כל ישוב ירושלים לגוע ברעב, והיה כל מצבם שפל מאד, עד דיוטא התחתונה, והלך ריב"ז לפעול מה, לכאורה לפי השקפה הראשונה היה צריך להיזהר מאד שלא יכשל בפיו בדברים כאלה, אשר לא לבד שלא יועיל בהם, אלא עוד יכול לגרום לו מיתה על ידם. כי בעת שכל המעבר שלו את פתח העיר, השיג אחר מסירת נפשו, כי אלו היו בוחנים אותו בדקירה, או בדחיפה, אז היו כל חייו תלויים לו מנגד, ובכל זאת מסר נפשו אל המטרה הגדולה, ואחר שבא לפניו, היה צריך באמת להיות זהיר בלשונו, שלא יכשל ויפסיד המטרה ויעמיד עצמו בסכנה. ומה אנו רואים עליו? — שהמלה הראשונה אמר מלה כזו אשר היה מיד חייב עליה מיתה. ואיך סיכן את עצמו לאמור "שלמא עלך מלכא, שלמא עלך מלכא", בעת שהמלך בעצמו יודע כי הוא לאו מלכא, והראיה שאמר "מחייבת קטלא".

ועוד יותר, כי אחרי שאמר לו "מחייבת קטלא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא", אמר לו בתקיפות: "איברא מלכא את"! ומאין היה יודע זאת — רק מגזירה שוה! ולכן הסכים לדבר דבר שהוא מחויב עליו מיתה, מפני שהמציאות הוא כי הוא מלכא, כי התורה קוראת אותו מלכא. והגם שהתורה היא סתירה להמציאות, כי כעת שבא אליו לא היתה אצלו שום ידיעה שהוא מלכא, הוא לא הביט על זה כלום. הוא לא קרא מציאות מה שבא אצלו הפריסתקא מרומי להגיד כי הוא מלך. הוא קרא מציאות רק מה שכתוב בתורה כי הוא מלך! ע"ז בנה עוד יותר מעל הפריסתקא להגיד לו שהוא מלך!...

אלא שאדם הפשוט מביט עליו כעל נביא יודע עתידות, ואמנם שחכם עדיף מנביא. כי לא מטעם נביאות אמר כן, אלא כל חכמתו היתה בזה שהאמין בתורה, אשר כל המילי דעלמא הוא רק כמו שכתוב בה: כיון שכתוב "והלכנון באדיר יפול", והיה לו גזירה שוה שאין "לבנון" אלא בית המקדש, ואין "אדיר" אלא מלך, וכיון שנמסר ירושלים בידו — הוא מופת חותך כי הוא מלך, ומה שאין העולם קוראים אותו מלך — זה אין שום סתירה להמציאות, כי העולם אינם יודעים המציאות, והוא יודע, מפני שיש לו תורה אשר הוא מלך, ולבסוף יכירו הכל המילי דעלמא, אלא שכולם ידעו זאת מהפריסתקא, והוא ידע זה מן התורה, עוד לפני שבא הפריסתקא.

והגם שמן קודם שבא הפריסתקא עד אחר שבא היה הבדל בין מיתה לחיים, לא הביט ע"ז כלל, כיון שכתוב בתורה כי הוא מלך, זהו המציאות וזהו המילי דעלמא, וודאי שהוא כן באמת, יכול בבטחון לאמר בתוקף "את מלכא", גם אם אין שום ידיעה ושום השערה ושום רושם כל שהוא כי הוא מלכא, הוא לא צריך לשום ראיה מן הרחוב ולא לשום הודעה מן החוץ, ולא לשום גילוי מילתא מן הצד, אלא כיון שכתוב בתורה כי הוא מלכא — הוא ברור כשמש כי כן הוא המציאות, עוד יותר ממה שברור לנו אם כל העולם היו צועקים כי הוא מלכא. והראיה כי הכריעה אותו דעת התורה על דעת של כל העולם כולו, בעת שהיה נגדו פחד מות.

ואין החידוש בזה מה שסיכן נפשו בסכנה, אלא עיקר החידוש מה שלא קרא זאת סכנה כלל, ולא היה לו שום פחד מות, כי הלך בדרך התורה כמו על גשר של ברזל.

וכמו שאחר הפריסתקא אנו מרגישים כי אז צריכים בהכרח לאמר "שלמא עלך מלכא", ואם לאו מחויבים מיתה, כן ממש הרגיש מן הגז"ש כי הוא מלך, ומחויב לקרוא אותו מלך, כי אם לאו יעבור על הדין של כבוד המלך, יען כי המילי דעלמא שלו היתה רק מן התורה!...

ומה מצינו? שאחר שסיכן עצמו על סמך מה שכתוב בתורה, שאל אותו אח"כ "ומאחר דחכמיתו כולי האי", הרי לנו מזה שלא לבד שלא קטלוהו, אלא ראה שהמציאות כן, ונתפעל מאד ואמר לו "ומאחר דחכמיתו כולי האי אמאי לא אתית עד האידנא", כי התפעל מאד אשר בתוך שעת חירום אשר נפל רוחם בקרבם, ובכל זאת נמצא מי שיש לו כ"כ תקיפות בתורתו, גם בעת ההיא הולך על פי רוח התורה. ואם שהכניס עצמו למטרתו בסכנה, זה אינו קורא סכנה כלל, כי הוא רואה את המציאות שהוא כמו התורה, אם הוא אדם כזה — התפעל מאד מחכמתו, עד ששאל אותו: "ומאחר דחכמיתו כולי האי אמאי לא אתית עד האידנא?"

הרי לנו מזה עד כמה היה בטוח בתורה והרגיש אותה לגשר של ברזל. ורק אם יתנהג האדם בדרך זו ירגיש כי המציאות היא התורה, ואז לא ירגיש שום סתירה של התורה עם החיים, אלא עוד ירגיש כי התורה עם החיים יתלכדו ולא יתפרדו, "עכ"ל "מדרגת האדם", יעוי"ש גם בהמשך דבריו הק'.

ועדיין אין אתם יודעים כלל כי אני ה'! ורק כאשר "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים", דהיינו במתן תורה, רק אז – "וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים". רק במתן תורה, כאשר תקבלו את המשקפיים של תורה, רק אז תדעו למפרע "כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", מה שעדיין לא תדעו ולא תבינו ב"והוצאתי", וב"והצלתי", וב"וגאלתי"!...



וכמדו' שהן הן הדברים שחקק רבנו יחזקאל זצוק"ל על ספר "חזון יחזקאל" (לתוספתא מסכת חגיגה פ"ב ה"ג ב"באורים"), וזה לשונו שם:

"ודע כי גם תופעות של נפלאות ושינויים בסדרי הטבע, לא יכו שורש של אמונה ובטחון אפילו בלב הפקחים שבמסתכלים, אם לא זרח עליהם אור תורה, שהמאור שבה מאיר עיני חכמים ומישר השקפתם בקו ישר. ומה שלא השיג דור המדבר ע"י חוש הראות, ע"י המסות הגדולות אשר ראו עיניו בכל הדרך בצאתו ממצרים – השיגו הדורות הבאים ע"י חוש השמוע, בהטותם אוזן קשבת אל התורה והמצוה. "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם, למען ידעו דור אחרון בנים יולדו יקומו ויספרו לבניהם, וישימו באלקים כסלם ולא ישכחו מעללי קל, ומצותיו ינצורו, ולא יהיו כאבותם דור סורר ומורה דור לא הכין לבו ולא נאמנה את קל רוחו" [תהלים ע"ח].

כך ביאר לי הסבא הק' מנאוהרדאק זצוק"ל, ואמר לי שרק כך תוכל לעבור היטב את כל החיים כרצון ה'.

ואכן – המשיך רבנו יחזקאל זצוק"ל – רק מה שכתוב בתורה הוא בלבד מציאות בשבילי, ובתורה הנני רואה חזות הכל, ועל כל שאלה לוקח אני עצה מן התורה, ורק מן התורה, וכמו שכתוב מקרא מלא [תהלים קי"ט כ"ד]: "גם עדתיך שעשועי – אנשי עצתי", כלומר: ממי שואל אני עצה? מי הם "אנשי עצתי"? – רק "עדתיך"!... רק האמור בתורה הק' הוא לי ליועץ, ולא כמי שכותב עליו הרמב"ם "שנסע משכל אמו לשכל אשתו", אלא "עדתיך" בלבד הן הן "אנשי עצתי"!...

עד כאן דבריו של רבנו יחזקאל זצוק"ל.

### "רק משקפיים של תורה!"

רבנו יחזקאל אברמסקי זצוק"ל הי' מרבה מאד לדבר על כך, שבלי משקפיים של תורה לא יגיע האדם לכלום בהכרת נפלאות מעשי השי"ת בהנהגת הבריאה, ואפילו הנסים הגדולים שעשה השי"ת אתו בעצמו – גם כן לא יפקחו את עיניו, בלי השקפה של תורה.

והי' רבנו זצוק"ל אומר שמקראות מפורשים הם בריש פרשת וארא: "...והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" – ועדיין אין אתם מכירים בזה! "והצלתי אתכם מעבודתם" – ועדיין כלום לא! "וגאלתי אתכם בזרוע נטוי" ובשפטים גדולים" –